

Liite 3

Tiivistelmä sote-rahoitusuudistukseen liittyvistä verotuskysymyksistä

Sote- ja aluehallintouudistuksen valmistelussa on ratkaistava useita verotukseen liittyviä kysymyksiä. Liitteenä 1 olevaan taulukkoon on koottu listaus näistä kysymyksistä ja niiden valmisteluvaiheesta. Keskeisiä kysymyksiä käsitellään kahdessa muistiossa: *Sote- ja aluehallintouudistuksen veromallivaihtoehdot 9.2.2016*, sekä *Kuntien verotulojen alentaminen sote- ja aluehallintouudistuksen yhteydessä 9.2.2016*. Tähän tiivistelmämuistioon on koottu näissä kahdessa muistiossa esitetyt keskeiset johtopäätökset ja ehdotukset.

Sote-tehtävien sekä palo- ja pelastustoimen järjestämisvastuun siirtyessä kunnilta maakunnille myös niiden rahoitusvastuu siirtyy pois kunnilta. Vuodesta 2019 lähtien maakuntien tehtävien rahoituksesta vastaa valtio, sekä mahdollisesti joltakin osin maakunnat itse. Valtion rahoitusvastuun kasvaessa valtion verotusta on kiristettävä. Mikäli osa rahoitusvastuusta siirtyy maakunnille, myös maakunnat alkavat kantaa veroa. Jotta uudistus voitaisiin toteuttaa hallituksen linjauksen mukaisesti siten, että kokonaisveroaste ei nousisi ja työn verotus kiristyisi, kuntien verotuloja on pienennettävä valtion (ja maakuntien) verotuksen kiristymistä vastaavasti.

Sote- ja aluehallintouudistuksen veromallivaihtoehdot

Muistiossa esitetään kolme vaihtoehtoa valtion sote-rahoituksen keräämiseksi. Valtion rahoitus voidaan kerätä joko nykyjärjestelmän puitteissa ns. **asteikkomallilla**, nykyistä ansiotuloverojärjestelmää uudistamalla ja yksinkertaistamalla ns. **integroidulla mallilla**, tai **erillisellä valtion lisäverolla**.

Verojärjestelmän näkökulmasta paras vaihtoehto olisi integroitu malli, mutta sen toteuttaminen saattaa olla käytännössä vaikeaa. Jotta malli voitaisiin toteuttaa ilman, että kenenkään verotus kiristyy, tuloverotusta olisi kevennettävä. Tuloverotuksen keventäminen sote- ja aluehallintouudistukseen liittyen on nähty vaikeaksi vallitsevassa tiukassa taloustilanteessa. Uudistukseen liittyy muitakin rakenteellisia muutoksia, jotka kasvattavat voimaantulovaiheen kustannuksia, joten verotuksen uudistaminen halutaan todennäköisesti toteuttaa mahdollisimman kustannusneutraalisti. Tästä syystä tässä muistiossa ehdotetaan asteikkomallia integraatiomallin sijasta.

Veromallimuistiossa esitetään, että valtion sote-rahoitus kerättäisiin asteikkomallilla eli nykyisen ansiotuloverojärjestelmän parametreja muuttamalla. Valtion tuloveroasteikon alarajaa alennettaisiin ja eräitä tuloverotuksen vähennysten parametreja muutettaisiin. Tässä vaihtoehdossa verojärjestelmää ei voitaisi yksinkertaistaa, mutta toisaalta sitä ei myöskään monimutkaistettaisi, kuten erillisen lisäveron käyttöönoton myötä tapahtuisi. Erillisen lisäveron käyttöönottoa ei pidetä hyvänä vaihtoehtona, koska se vähentäisi verojärjestelmän selkeyttä ja läpinäkyvyyttä.

Kuntien verotulojen alentaminen sote- ja aluehallintouudistuksen yhteydessä

Muistiossa tarkastellaan kunnallisveroprosenttien alentamista lainsäädännön ja rahoitustarpeen näkökulmasta sekä yhteisöveron ja kiinteistöveron asemaa kuntien rahoituslähteenä. Kunnallisveroprosenttien alentamiseksi on tarkasteltu neljää vaihtoehtoa, joista vain yhtä pidetään käytännössä toteuttamiskelpoisena.

Muistiossa esitetään, että kunnallisveroprosentteja alennettaisiin kaikissa kunnissa saman verran valtion (ja maakuntien) verotuksen kiristymistä vastaavasti. Kunnallisveroprosentteja alennettaisiin lailla uudistuksen voimaantulovuonna ja niille säädettäisiin määräaikainen vaihteluväli. Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pienennettäisiin. Kiinteistövero säilyisi kuntien rahoituslähteenä.

LIITE 1: SOTE-UUDISTUKSEEN LIITTYVÄT VEROKYSYMYKSET		
Kysymys	Huomioita	Tila
Tuleeko maakunnille verotusoikeus?	Projektiryhmä on linjannut, että maakunnille ei tulisi ainakaan alkuvaiheessa verotusoikeutta.	Poliittista linjausta odotetaan lähiaikoina.
Miten kunnallisveroprosenttien alentamistarve määritellään?	Määrittely perustuu kunnilta poistuviin sote-menoihin sekä kunnilta poistuviin valtionosuuksiin ja verotulomenetysten kompensatioihin. Mahdollisesti myös yhteisövero-osuuden alentamiseen. Kuntien rahoitus turvataan valtionosuusjärjestelmää uudistamalla.	VM/KAO valmistelee helmikuussa ehdotuksen valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta.
Miten kunnallisveroprosenttien alentaminen toteutetaan?	Alennetaan kunnallisveroprosentteja voimaantulovaiheessa lailla ja asetetaan niille vaihteluväli/katto määräajaksi. Tämä näyttäisi olevan perustuslain näkökulmasta mahdollista.	Alustava pykäläluonnos olemassa (VM/VO). Veroprosenttien liikkumavaran määrittelyä ei ole mietitty.
Millaisella veromallilla valtion sote-rahoitus kerätään?	Ehdotus: asteikkomallilla.	HE valmistelussa (VM/VO).
Jos maakunnille tulee verotusoikeus, millaisella veromallilla valtion ja maakuntien sote-rahoitus kerätään?	Ehdotus: asteikkomallin ja maakuntaveron yhdistelmä, ei kahta erillistä uutta "sote-veroa".	
Mitä vaikutuksia monikanavarahoituksen purkamisella on veromalliin?		
Säilyykö yhteisövero kuntien rahoituslähteenä?	Ehdotus: pienennetään kuntien yhteisövero-osuutta.	
Säilyykö kiinteistövero kuntien rahoituslähteenä?	Ehdotus: säilytetään nykyisellään.	
Miten veromuutokset vaikuttavat Ahvenanmaan asemaan?	Ahvenanmaan tasotusmaksua koskevaa lainsäädäntöä on muutettava veromallista riippumatta. Ahvenanmaan rahoitusasemaa ei ole tarkoitus muuttaa uudistuksen yhteydessä.	
Miten kirkollisveron tasoa voidaan säädellä?		
Jos kuntien yhteisövero-osuutta pienennetään tai se poistetaan, mitä tehdään kuntien alv-kuittaukselle?		
Millainen on maakuntien asema tulo- ja arvonlisäverotuksessa?		
Miten verotuskustannukset jaetaan uudistuksen jälkeen?		
Miten valtionverotuksen invalidivähennyksen kanssa menetellään?	Valtion tuloveron kasvaessa valtionverotuksen invalidivähennys nelinkertaituu. Vähennyksen korvaamista paremmin kohdentuvilla suorilla tuilla on suunniteltu vuosikausia ja tässä yhteydessä se olisi perusteltua toteuttaa.	
Miten verotulomenetysten kompensatioiden kanssa menetellään?	Ehdotus: pienennetään samassa suhteessa kuin kuntien menot pienenevät.	
Asetetaanko mahdolliselle maakuntaverolle katto/vaihteluväli?		

